

Metabolomika a genomika hospodářských zvířat

Metabolomika

Je vznikající vědní obor, identifikuje, kvantifikuje a charakterizuje velký počet metabolitů v biologických vzorcích (mléko, plazma, sérum atd.).

Poskytuje zajímavý pohled na tzv. „intermediální fenotypy“, „mezifenotypy“.

Mezifenotypy

Leží mezi genomickou úrovní a konečnými (externími) fenotypy.

Externími fenotypy

jsou u hosp. zvířat produkční vlastnosti s ekonomickým významem, např. intenzita růstu, produkce mléka, ukládání tuku, počet selat ve vrhu apod.

Metabolomika

aplikovaná do šlechtění se může stát úhelným kamenem tzv.

další generace fenotypování.

To je nutné jak pro zpřesnění a zlepšení popisu hospodářských vlastností, tak pro zlepšení předpovědi plemenné hodnoty.

„Genome Wide Association Studies with metabotypes“ mGWAS provedené dosud u skotu a prasat spojují genomickou variabilitu s úrovní metabotypu v důležitých tělních tekutinách.

Víme, že většina metabolitů vykazuje značnou a kontinuální variabilitu mezi jedinci, která je odvozena od jejich genetického pozadí a podmínek vnějšího prostředí.

To umožňuje a je důvodem pro klinický monitoring a snahu o získání markerů pro posouzení zdraví a nemoci.

Jsme stále velmi daleko od získání kompletní charakteristiky všech metabolitů produkovaných v komplexních biologických systémech, tj. v organismech jako jsou živočichové a rostliny v mnoha rozdílných podmínkách.

Tento předběžný a nedokonalý obraz se nazývá **metabolom**.

Jde o soubor organických molekul o malé molekulové hmotnosti, nacházejících se v biologických médiích a produkovaných v mnoha rozdílných biochemických dráhách během mnoha rozdílných biologických procesů.

Metabolity můžeme členit na

endogenní, produkované organismem a

xenobiotika, chemické látky přítomné v organismu, které ale nejsou produkovány přímo jeho metabolismem, nebo jsou odvozeny z cizích molekul, které mohou být v organismu částečně transformovány, např. léky, jejich metabolity, polutanty apod.

Endogenní metabolity

dělíme na

- primární (cukerné fosfáty, aminokyseliny, nukleotidy, organické kyseliny)
- sekundární (odvozené od primárních, malé hormony, tuky apod.)

Jako metabolit

potom můžeme ve smyslu této klasifikace rozumět jakoukoliv organickou složku vytvořenou metabolismem, která nepochází přímo z genové exprese.

Metabolomika

je multidisciplinární přístup, kombinující analytickou chemii, která získává surová data, s disciplinami, která data zpracovávají a interpretují (biostatistika, biochemie, bioinformatika).

Co je nové:

specifikovat metabolické fenotypy, (metabotypy), kterými se rozumí intermediární fenotypy, s cílem lépe porozumět biologickým procesům vedoucím k ekonomicky důležitým vlastnostem hospodářských zvířat.

Těmito vlastnostmi

mohou být dosud známé konvenční
produkční znaky,

ale také

nové znaky, které dosavadními metodami
nelze zkoumat.

Metabotypy

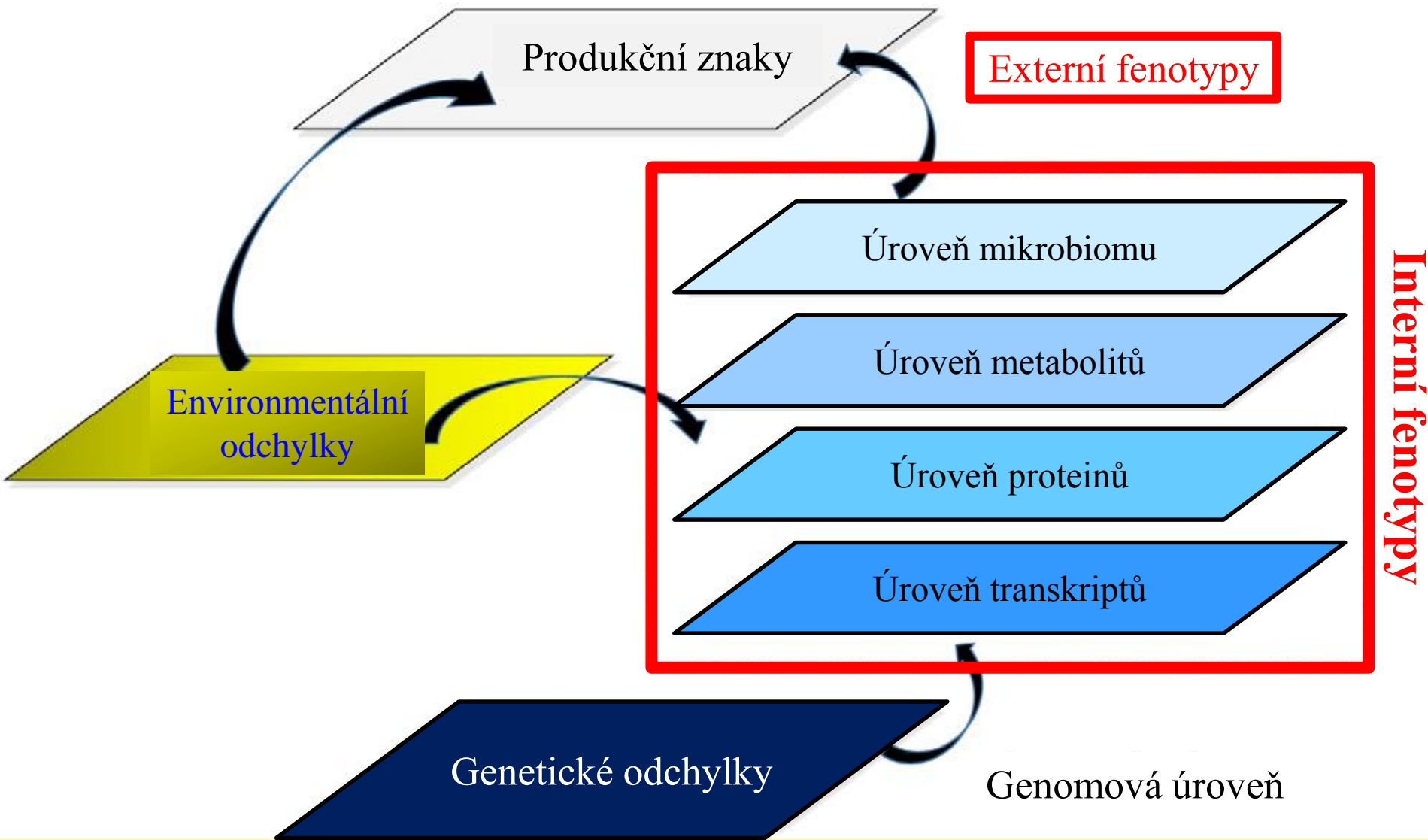
mohou být použity jako ukazatele pro odhad hodnoty komplexnějších fenotypů, nebo fenotypů, které mohou být analyzovány pouze v pozdějším produkčním věku zvířete, nebo se obtížně měří.

mGWAS

Genome Wide Association Studies with metabotypes

má odhalit spojení mezi genomovou variabilitou a metabotypy v důležitých tkáních a tekutinách.

Ve srovnání

s ostatními omics přístupy,

tj. genomikou, transkriptomikou, má metabolomika technologickou mezeru, která zabraňuje získat úplnou a přesnou představu o celém metabolomu.

Je to způsobeno

zejména ze samé podstaty větší heterogenitou metabolitů a v mnoha případech také větší nestabilitou mnoha typů molekul.

Rozlišujeme metabolomiku

✓ cílenou

✓ necílenou

metabolomika cílená

metabolomika necílená

Definice

Kvantifikace
vybraných látek
získaných záměrně
před analýzou.

Detekce látek před
analýzou neznámých.
Látky mohou být
identifikovány postupně
informatickou analýzou.

Metabolity
souč.
analyzované

obv. 20-50
max. 150-200

až 1500-2000

Kvantifikace absolutní

semi-kvantitativní nebo
relativní

Výhody, které má metabolomika u zvířat:

- ✓ je možné získat vzorky tělních tkání a tekutin, jejichž odběr je u lidí obtížný (mléko, svaly, další tkáně odebrané po porážce;
- ✓ environmentální faktory mohou být snadno ovlivněny.

Genetické problémy, které byly řešeny metabolomicky u hospodářských zvířat

Rozdíly mezi liniemi, plemeny, nebo extrémně odlišnými jedinci	Kur, prase, skot	Plazma, sérum, bílá tuková tkáň
Rozdíly mezi pohlavími	Prase, bovinní embrya	Plazma, in vitro kultury
Odhady heritability metabolomických profilů	Prase, skot	Plazma, mléko
Předpověď asociace produkčních znaků, náchylnosti k chorobám za použití metabolomických profilů	Prase, skot	Plazma, mléko
GWAS, mapování QTL, asociační studie jednoduchých genetických markerů s metabolomickými profily	Prase, skot	Plazma, mléko
Optimalizace genomové selekce, systémová genetika	Skot	Mléko, plazma

Kromě mGWAS

která zahrnuje mnoho markerů vs. mnoho metabolitů, jsou možné další experimenty.

Např. jednoduchý marker vs. mnoho metabolitů;

nebo mnoho markerů (čip 50K) vs. jeden nebo několik metabolitů.

Příklad:

asoc. studie mezi *DGAT1* K232A polymorfismem a metabolomem mléčného tuku a séra.

Přispěla k lepšímu porozumění základních biologických mechanismů ovlivněných touto mutací.

Příklad:

GWAS pro neesterifikované mastné kyseliny, beta-hydroxybutyrát a glukózu v kravském mléce (považovány za indikátor metabolické adaptace krav).

Nutrigenomika u hosp. zvířat může být založena na integraci metabolomické informace o dílčích metabolitech (které jsou zároveň nutrienty) a genomiky.

Biomarkery pro určitý fyziologický stav nebo predispozici zvířat mohou být použity při šlechtění robustnějších zvířat.

Systemová biologie a systemová
genetika.

Integrace metabolomiky do
šlechtění

Systemová biologie

je snaha o holistický přístup ke komplexním vlastnostem tak, že změníme podmínky a sledujeme odpověď organismu na mnoha úrovních. Celostní procesy se analyzují a popisují matematickými modely.

Systemová genetik

je součástí systémové biologie. „Změněnými podmínkami“ jsou v tomto případě genetické varianty v populaci.

Systemová genetik

je užitečná při popisu celkové architektury produkčních vlastností, zde metabolomická data reprezentují prostřední stupeň tříúrovňového modelu:

- ✓ genetická úroveň tj. data o polymorfismu;
- ✓ metabolomická úroveň;
- ✓ úroveň produkčních vlastností.

Byly provedeny

první studie s cílem nepřímo zahrnout metabolomickou informaci do genomové selekce.

Profil metabolitů v mléce byl použit pro předselekcii a tvorbu redukované sady SNP, obohacené o SNP důležité pro selektované znaky mléčné užitkovosti.

Potenciální hlavní výhodou

metabolomické informace by bylo zahrnout metab. data do genomové předpovědi založené na SNP,

nebo dokonce zahrnout konvenční fenotypová data do genomové selekce.

První pokus

integrovat genomové a metabolitové informace s předpovídanou hodnotou byl proveden:

model předpovědi rizika vzniku subklinické ketózy u asi 200 krav spojením informace ze SNP a známé koncentrace několika metabolitů v mléce.

Integrace metabolomické informace

do genomových modelů a event. do genomové selekce bude nejdříve vyžadovat metodologický pokrok.